

Elia uit de depressie

1 Koningen 19.1–15a

Rev Dr Jos M. Strengtholt

Arnhem-Nijmegen 2022

In onze oudtestamentische lezing zien wij de profeet Elia zitten en slapen onder een bremstruik in de woestijn van Berseba, in de Negev. Dat is in de zuidpunt van het huidige Israël. En Elia bad:

"Het is genoeg. Neem nu, HEERE, mijn leven."
(1 Koningen 19:4)

Wanneer wij aan bomen denken, denken wij vaak aan kracht, zoals bij een eik. Spreken wij over een treurwilg, dan denken wij aan verdriet en rouw.

Wanneer in Israël een bremstruik werd genoemd, associeerden mensen die met verlatenheid, verwoesting, rouw en oordeel.

Daar bevond Elia zich: bang, neerslachtig en bereid te sterven. Hij was een profeet, maar geen bovenmenselijk wezen. Hij kende dezelfde gevoelens die ook wij kunnen ervaren: depressie.

Hij ging onder de bremstruik liggen slapen en bad tot God dat hij nooit meer wakker zou worden.

1. Bang en neerslachtig

Wat had Elia's angst en depressie veroorzaakt? Koningin Izebel, de vrouw van koning Achab, wilde hem doden. Ze was ziedend op hem omdat Elia de profeten van de afgod Baal op de berg Karmel had opgebracht. Dat was Izebel's lievelingsprofeten!

Dus had Izebel aan Elia een boodschap gestuurd:

"De goden mogen zo en nog erger met mij doen, als ik morgen om deze tijd uw leven niet zal maken als het leven van één van hen." (1 Koningen 19:2)

Koningin Izebel was geen Israëlitische. Zij was de dochter van Ethbaäl, de koning van Sidon. Achab trouwde met haar om politieke redenen: hij wilde de band versterken met het koninkrijk ten noorden van Israël vanwege de dreiging van Aram, het huidige Syrië.

Met Izebel kwamen echter ook de goden van Libanon Israël binnen. Zij bracht de Baäl Melkart mee en de godin Astarte. Overal in Gods land werden deze vreemde goden vereerd, geleid door honderden priesters.

U kent waarschijnlijk het verhaal van Elia op de Karmel. Daar stond hij tegenover de priesters van Baäl. Zij konden hun god niet bewegen vuur te zenden om het offer te ontsteken.

Maar toen Elia bad tot de HEERE, de God van Israël, zond God vuur uit de hemel dat het offer verteerde.

Dat was een machtige overwinning. God had een groot wonder gedaan om te tonen Wie werkelijk macht heeft in hemel en op aarde.

Toen het volk dit zag, wierpen zij zich neer en riepen: "De HEERE, Die is God! De HEERE, Die is God!" (1 Koningen 18:39)

Vervolgens doodde Elia de priesters van Baäl. Daarna bad hij om een einde aan de droogte die drieënhalf jaar had geduurd, en het begon weer te regenen.

Misschien hoopte Elia dat Achab en Izebel nu hun afgoderij zouden verlaten en zich zouden bekeren tot de God van Israël alleen.

Wonderen gebeuren. Als wij ontkennen dat God soms dingen doet die onze verbeelding te boven gaan en menselijk gesproken onmogelijk zijn, geloven wij eigenlijk niet werkelijk in God.

Maar wonderen overtuigen mensen lang niet altijd om hun leven te veranderen. Verandering kan immers pijnlijk en kostbaar zijn.

Izebel was niet onder de indruk. Integendeel: zij wilde Elia doden. Elia werd bang en vluchtte zo snel mogelijk naar de zuidelijke woestijn, buiten het bereik van Achab en Izebel. In Berseba voelde hij zich veiliger.

Opmerkelijk genoeg lijkt ook Elia zelf onvoldoende te hebben beseft hoe krachtig God had ingegrepen. Als God vuur uit de hemel kon zenden en regen kon geven, zou Hij Zijn knecht dan niet ook kunnen beschermen?

Waarom was Elia zo neerslachtig dat hij wilde sterven, nadat hij veilig aan Izebel was ontsnapt?

Misschien leed hij aan wat moderne psychologen een *post-event dip* noemen.

Na een grote gebeurtenis — een huwelijk, een marathon, een belangrijke prestatie — volgt vaak een periode van leegte. Wanneer alle spanning, energie, voorbereiding en vreugde voorbij zijn, ervaren veel mensen een gevoel van neerslachtigheid.

Na de grote overwinning op de Karmel, met alle spanning, vreugde en ontlading, was het heel menselijk dat Elia in een diepe neerslachtigheid terechtkwam. Hij was levensmoe geworden.

En zonder ons te veel met Elia te vergelijken, denk ik dat wij allemaal zulke perioden kennen: momenten waarop wij geen licht meer zien en geen hoop meer ervaren.

2. Op de vlucht

Wij lezen dat Elia onder de bremstruik ging zitten en God vroeg hem te laten sterven.

"Het is genoeg, HEERE, neem nu mijn leven."

Daarna ging hij slapen, hopenoog niet meer wakker te worden.

God zij dank geeft Hij ons niet altijd wat wij vragen, maar wat wij nodig hebben.

Jezus zei: "Of welke mens is er onder u die zijn zoon een steen zal geven als hij om brood vraagt? Of als hij om een vis vraagt, zal hij hem een slang geven?" (Mattheüs 7:9-10)

God is een goede Vader die goede gaven geeft.

En het omgekeerde is eveneens waar: wanneer wij om iets vragen dat niet goed voor ons is, geeft God dat niet. Hij geeft wat werkelijk goed is.

Dat is een bemoedigende gedachte. Wij hoeven niet voortdurend bang te zijn dat wij verkeerd bidden. God weet beter dan wijzelf wat wij nodig hebben.

Terwijl Elia lag te slapen, kwam een engel en zei: "Sta op, eet." (1 Koningen 19:5)

In Elia's geval moest de engel aandringen. Elia at en dronk, maar ging daarna weer slapen.

Eten is een goede daad tegen een doodswens. Een slechte lichamelijke toestand kan bijdragen aan depressieve gevoelens. Mensen die diep neerslachtig zijn doen er goed aan voor hun lichaam te zorgen.

De engel kwam opnieuw: "Sta op, eet, want de weg zou te zwaar voor u zijn." (1 Koningen 19:7)

Nu maakte de engel dus duidelijk dat Elia het voedsel en het water nodig had voor een lange reis.

Elia stond op, at en dronk. Vervolgens liep hij veertig dagen en veertig nachten naar de berg Horeb, een tocht van ongeveer vierhonderd kilometer.

3. Hoe God Elia bemoedigde

Veertig dagen en veertig nachten herinneren aan Mozes, die eveneens veertig dagen en nachten op dezelfde berg verbleef toen God Israël de Tien Geboden gaf en Zijn verbond sloot.

Op Horeb vond Elia een grot. Maar zijn stemming was nog steeds donker.

Toen vroeg God: "Wat doet u hier, Elia?" (1 Koningen 19:9)

Elia antwoordde dat hij ijverig voor de HEERE had gestreden, maar dat Israël Gods verbond had verlaten, Zijn altaren had afgebroken en Zijn profeten had gedood.

"Ik alleen ben overgebleven, en zij staan mij naar het leven om het mij te benemen." (1 Koningen 19:10)

Maar Elia vergiste zich. Hij stond niet alleen. Op de Karmel had heel het volk immers uitgeroepen: "De HEERE, Die is God!" (1 Koningen 18:39)

Toch is het moeilijk feiten tegen gevoelens in te brengen wanneer iemand diep ontmoedigd is.

Elia dacht dat alles voorbij was. Hij herinnerde zich betere tijden en keek naar de geestelijke achteruitgang van zijn volk.

Maar God had Zijn verbond niet verlaten. Wanneer wij ontmoedigd zijn, is het van groot belang te blijven bidden en naar Gods Woord te luisteren. God tilt mensen weer op door tot hen te spreken.

God beval Elia uit de grot te komen en op de berg te gaan staan. Toen volgden een geweldige stormwind, een aardbeving en een vuur.

Deze verschijnselen herinneren aan Gods openbaring aan Mozes op de Sinaï. Maar God openbaarde Zich niet op dezelfde wijze aan Elia.

Na de wind, de aardbeving en het vuur kwam: "het suizen van een zachte stilte." (1 Koningen 19:12). En daarin openbaarde God Zich.

Misschien is dit een aanwijzing dat God nog steeds werkzaam is in ons midden, ook wanneer Zijn aanwezigheid minder spectaculair lijkt dan in vroegere tijden.

Toen Elia het zachte suizen hoorde, verliet hij de grot en bedekte zijn gezicht met zijn mantel. Hij beseftte dat hij op heilige grond stond.

God vroeg opnieuw: "Wat doet u hier, Elia?" (1 Koningen 19:13)

En Elia gaf precies hetzelfde antwoord.

Opmerkelijk genoeg probeerde God hem niet ervan te overtuigen dat hij ongelijk had. In plaats daarvan gaf Hij hem werk te doen.

Hij moest Hazaël zalven tot koning over Syrië, Jehu tot koning over Israël en Elisa tot zijn opvolger als profeet.

Werk en verantwoordelijkheid kunnen mensen vaak helpen uit verlamdende moedeloosheid te komen.

God maakte duidelijk dat Zijn verbond nog steeds geldig was. Hij zorgde voor Zijn volk en zou altijd dienaren hebben om het volk te leiden.

Bovendien zei Hij: "Ik zal in Israël zeventuizend overlaten, alle knieën die zich niet gebogen hebben voor de Baäl." (1 Koningen 19:18)

Zeventuizend is waarschijnlijk een symbolisch getal: een volkomen overblijfsel van mensen die God met hart en handen dienen. Geen klein getal trouwens.

Wat een bemoediging voor Elia! Het was niet voorbij. God had Zijn volk niet opgegeven.

En zo hervatte Elia zijn taak, zonder dat wij daarna nog lezen over dezelfde angst of depressie.

Conclusie

Als christenen hoeven wij niet moedeloos te worden wanneer wij zien dat onze samenleving minder bereid lijkt de Heere te gehoorzamen dan vroeger.

Gods plannen gaan door. Laat u niet ontmoedigen.

Steeds opnieuw toont Hij Zijn aanwezigheid in Zijn gemeente, in ons land en in de wereld.

Daarom: "Sta op, eet." (1 Koningen 19:5,7)

Ook wij hebben nog een reis voor ons.

Een reis met Jezus Christus aan het einde van de weg,
met de Heilige Geest als onze Gids en met God de Vader
Die ons bemoedigt.

+In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.

